

hbo-bachelor International Business Management Hogeschool TIO

13 juni 2012

NVAO uitgebreide Toets nieuwe opleiding

Paneladvies

1	Samenvattend advies	3
2	Werkwijze panel	5
3	Beschrijving van de opleiding	6
3.1	Algemeen	6
3.2	Profiel instelling	6
3.3	Profiel opleiding	6
	Opleidingsbeoordeling	10
3.4	Beoogde eindkwalificaties	10
3.5	Programma	13
3.6	Personeel	19
3.7	Voorzieningen	22
3.8	Kwaliteitszorg	24
3.9	Toetsing	26
3.10	Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	27
3.11	Toedeling aan CROHO-domein	27
3.12	Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding	28
4	Overzicht oordelen	29
	Bijlage 1: Samenstelling panel	30
	Bijlage 2: Programma locatiebezoek	32
	Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten	34
	Bijlage 4: Lijst met afkortingen	36

1 Samenvattend advies

Het panel dat belast werd met de toetsing van de nieuwe opleiding International Business Management van Hogeschool Tio geeft hier bondig zijn belangrijkste overwegingen weer. Deze beschouwingen worden verder in de tekst meer uitgebreid gegeven en onderbouwd.

De eindkwalificaties voor de opleiding zijn zorgvuldig opgesteld en omvatten de competenties waarover afgestudeerden moeten beschikken. De ambitie is dat afgestudeerden zowel in grotere MKB-bedrijven als in multinationale ondernemingen een functie kunnen vervullen. De eindkwalificaties zijn relatief veelbelovend geformuleerd, terwijl de afgestudeerden vooral op functies in het middenkader terecht zullen komen. Het panel vertrouwt erop dat de opleiding tot de juiste interpretatie van de eindkwalificaties komt. De vergelijking met de Dublin descriptoren bewijst het bachelor-niveau van de opleiding.

Deze nieuwe opleiding is eerder gericht op het zakelijke aspect dan op de hospitality en toerisme waar de bestaande opleidingen van de hogeschool zich op richten. Daardoor zal de opleiding andere studenten trekken en dat kan leiden tot veranderingen voor TIO als instelling.

Het panel waardeert de aandacht die uitgaat naar de fundamentele kennis in de opleiding. Het panel is ook onder de indruk van het niveau van het lesmateriaal. De opleiding besteedt genoeg aandacht aan methoden en technieken. De studenten komen ruimschoots in aanraking met de beroepspraktijk. De stage in het eerste jaar is nuttig maar de doelen daarvan moeten volgens het panel minder hoog gesteld worden. De inbreng van de werkveldadviescommissie verdient waardering.

Alle eindkwalificaties worden in de onderwijsonderdelen ondervangen. Niettemin beveelt het panel aan de leerdoelen van de vakken in het eerste jaar op een realistischer, lager niveau te plaatsen. Door de leerlijnen is sprake van een logische opbouw van de vakken. De projecten, stages en afstudeeropdracht zorgen voor integratie van de leerstof. Het aandeel van vakken die voor de opleiding nieuw gemaakt worden of een voor deze opleiding specifieke inhoud krijgen, is toereikend. Het Engelstalige en Nederlandstalige programma alsook de programma's op de verschillende vestigingen zijn gelijk.

De opleiding beoogt kleine klassen, veel contacturen en een intensieve begeleiding van de studenten. De studenten hebben daarbinnen wel voldoende zelfstandigheid. Het principe van de incentives zet de studenten aan tot regelmatig studeren. De toelatingseisen voor de aankomende studenten zijn passend. Voor de verschillende categorieën van studenten past de opleiding correcte procedures toe. Het programma is niet licht, maar wel studeerbaar. Dat 40 % van de studenten die oorspronkelijk zijn gestart in een cohort de bestaande opleidingen van de hogeschool niet afrondt, wijst op de zwaarte van de bestaande opleidingen van de hogeschool. De opleiding bevordert de studeerbaarheid. Het panel waardeert het bindend studieadvies van 55 EC aan het einde van het eerste jaar. De voorzieningen voor studenten met een functiebeperking zijn in orde. Het panel acht de combinatie van 240 EC in vier jaar juist. Dat uitmuntende studenten, na een strenge selectie, de studie in 3 1/6 jaar kunnen afronden, vindt het panel terecht.

Het personeelsbeleid, gericht op de vakinhoudelijke kennis en vaardigheden en de ervaring in de beroepspraktijk van de docenten, is naar behoren. Het panel steunt het voornemen van de hogeschool om het percentage docenten met een masteropleiding te vergroten en de normen voor de beheersing van de Engelse taal aan te scherpen. Daar het aandeel van docenten met ervaring in de internationale zakenwereld nog beperkt is bepleit het panel een vergroting daarvan. De lectoren zijn gericht op de versterking van de vakinhoud en het verwerven van opdrachten in de beroepspraktijk. Het panel onderschrijft deze invulling van het lectoraat. Het panel acht de ervaring in de beroepspraktijk van de docenten passend. De begeleiding en scholing van de nieuwe docenten is voldoende. Het panel is te spreken over de sturende rol van de vestigingsmanager. Het panel ziet open communicatie- en samenwerkingslijnen, onder meer tussen de docenten en de onderwijskundige staf. Het onderlinge overleg van de docenten is voldoende. Het panel prijst de grote betrokkenheid van de docenten. De student-docentratio is met 13 : 1 zeer gunstig.

De huisvesting en de materiële voorzieningen van de opleiding zijn naar behoren. Dat geldt voor alle vestigingen die qua indeling en uitrusting gelijk zijn aan elkaar. De opleiding voorziet in een passende begeleiding tijdens de studie, ook tijdens de stage. Van de ongeveer 40 % van de studenten die de opleiding niet met succes afronden, valt naar schatting 20 % af in het eerste jaar en nog eens 20 % tijdens de hoofdfase en in de afstudeerfase van de opleiding. Het panel pleit daarom ervoor de begeleiding na het eerste jaar te intensiveren

Het systeem voor kwaliteitszorg is degelijk. Binnen dat systeem worden voldoende en zinvolle evaluaties gehouden. De resultaten van deze evaluaties worden geanalyseerd en leiden, waar nodig, tot gewenste verbetermaatregelen. Het panel geeft de opleiding in overweging de exitgesprekken met de vertrekkende studenten te analyseren. De studenten, de docenten, het werkveld en de alumni zijn goed binnen de kwaliteitszorg vertegenwoordigd. De examencommissie en de opleidingscommissie functioneren goed.

Het toetsbeleid in de vorm van onder meer het handboek examinering is verantwoord opgezet en uitgevoerd. De verschillende toetsvormen sluiten aan op de leerdoelen. De processen van constructie, vaststelling en beoordeling van de toetsen zijn degelijk. Het proces en de beoordeling van de afstudeerscriptie waarborgt het gewenste niveau ervan.

De bevestiging van de afstudeergarantie van de opleiding is beschikbaar. Hogeschool TIO kan de investeringen voor deze opleiding financieren.

Omdat het panel op alle standaarden zonder enige terughoudendheid een positief oordeel geeft, adviseert het panel de NVAO om positief te besluiten ten aanzien van de kwaliteit van de nieuwe opleiding hbo bachelor International Business Management van Hogeschool TIO.

Den Haag, 13 juni 2012

Namens het panel ter beoordeling van nieuwe opleiding hbo bachelor International Business Management van Hogeschool TIO.

Prof.dr. P Vanden Abeele
(voorzitter)

drs. W.J.J.C. Vercouteren RC
(secretaris)

2 Werkwijze panel

De NVAO heeft een panel vastgesteld met volgende samenstelling:

- Voorzitter: prof.dr. P. Vanden Abeele, hoogleraar emeritus, Katholieke Universiteit Leuven;

Leden:

- dr.ir. H. Kievit directeur Nyenrode Center for Entrepreneurship;
- A. van Noort MScMC, directeur Visscher & Van Noort
- F. van Heest, student geschiedenis Universiteit van Amsterdam.

Het panel werd bijgestaan door J.W.M. Meijer, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en drs. W.J.J.C. Vercouteren RC, secretaris.

Bij de toetsing heeft het panel het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21325) in acht genomen.

Het panel heeft zich aan de hand van de door de opleiding verstrekte documenten op de beoordeling voorbereid. De leden van het panel hebben hun eerste, voorlopige bevindingen verwoord en vragen opgesteld, nadat zij de kritische reflectie en bijlagen van de opleiding hadden bestudeerd. In bijlage 3 van dit paneladvies is een overzicht opgenomen van documenten die het panel heeft ontvangen. De secretaris heeft de vragen verzameld en in één lijst gezet. Een deel van deze vragen is vervolgens naar de aanvrager gestuurd met het verzoek de antwoorden op deze vragen, evenals een aantal aanvullende bijlagen, voorafgaand aan het locatiebezoek bij het panel aan te leveren. De opleiding heeft deze vragen schriftelijk beantwoord, voor het locatiebezoek en tot tevredenheid van het panel. De overige vragen hebben gediend als leidraad bij de gesprekken die het panel tijdens het locatiebezoek heeft gevoerd.

Op 24 april 2012 heeft het panel een voorbereidende vergadering belegd. Daarin zijn achtereenvolgens de eerste, voorlopige bevindingen uitgewisseld, heeft het panel de beantwoording van de vragen door de opleiding doorgenomen, is de aanpak van het locatiebezoek besproken en is de taakverdeling onder de leden van het panel afgesproken.

Op 25 april 2012 heeft het panel een locatiebezoek afgelegd. Tijdens dit bezoek is het panel in verschillende gespreksrondes van nadere informatie voorzien en zijn de vraagpunten aan de orde gesteld en in discussie gebracht. Het programma van het locatiebezoek is toegevoegd in bijlage 2. Na afloop van het locatiebezoek heeft het panel de bevindingen onderling besproken en vertaald naar voorlopige conclusies. De secretaris heeft op basis hiervan een conceptadvies opgesteld dat aan de panelleden is voorgelegd voor commentaar. Vervolgens heeft het panel dit concept van commentaar voorzien, waarna de definitieve tekst is vastgesteld. Uiteindelijk zijn aan de hand van de uitkomsten per standaard beargumenteerde oordelen per onderwerp en een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding gegeven. Het concept is nog aan de instelling voorgelegd met verzoek feitelijke onjuistheden te corrigeren. Een reactie is ontvangen op 6 juni 2012 en de correcties zijn aangebracht op 6 juni 2012. Dit heeft geresulteerd in een definitief paneladvies aan de NVAO op 13 juni 2012.

3 Beschrijving van de opleiding

3.1 Algemeen

Instelling: Hogeschool TIO

Opleiding: hbo- bachelor International Business Management

Variant(en): Nederlandstalig programma en Engelstalig programma

Afstudeerrichtingen: geen

Locaties: Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Eindhoven, Hengelo (Nederlandstalig) en

Amsterdam, Utrecht (Engelstalig)

Studieomvang: 240 EC

Sector: f economie

3.2 Profiel instelling

Hogeschool TIO is gesticht in de jaren '60 van de vorige eeuw om te voorzien in de groeiende behoefte aan geschoold personeel in de toerismebranche. De hogeschool werd samen met twee andere vakscholen op dit gebied door de overheid gefinancierd. In de jaren '80 hield de financiering op en bleef Hogeschool TIO als enige over, nadat de hogeschool de andere twee vakscholen had overgenomen.

In 1997 is de hogeschool erkend als rechtspersoon voor hoger onderwijs. Inmiddels kent de hogeschool vijf vestigingen, te weten in Amsterdam, Utrecht, Rotterdam, Eindhoven en Hengelo. De laatste is de hoofdvestiging. Er studeren 1.400 studenten aan Hogeschool TIO waarvan 1.030 in opleidingen op hbo-niveau. De hogeschool biedt de hbo-bacheloropleidingen Hotel- en Eventmanagement en Internationaal Toeristisch Management aan. Beide opleidingen zijn in 2007 geaccrediteerd. Daarnaast biedt de hogeschool een aantal opleidingen op mbo-niveau aan.

Het onderwijs van Hogeschool TIO kan worden omschreven als kleinschalig, persoonlijk en intensief. Bij de hogeschool werken 89 stafmedewerkers en bijna 250 docenten met een totale omvang van 108,5 fte. De eindverantwoordelijkheid voor het onderwijs ligt bij het managementteam, bestaande uit de directeur, de commercieel manager, het hoofd opleidingen en de vestigingsmanagers van de vijf vestigingen.

3.3 Profiel opleiding

Deze opleiding is een nieuwe opleiding voor de instelling maar ook een nieuwe opleiding in Nederland, althans naar benaming. Wel bestaan in Nederland sterk vergelijkbare opleidingen International Business en Management Studies (IBMS). Deze nieuwe opleiding legt een iets ander accent. Het panel is niettemin van oordeel dat aan dit verschil geen te groot belang gehecht mag worden. De opleiding richt zich op posities in bedrijven in het (grotere) MKB en in multinationals. Terwijl de opleiding initieel de intentie had te differentiëren tussen deze beide doelgroepen, liet zij nog voor het bezoek weten van deze opzet af te zien.

Voor Hogeschool TIO is deze opleiding een stap in de richting van de uitbreiding van het aanbod van opleidingen. Traditioneel geworteld in de toeristische sector, het hotelwezen en

het eventmanagement wil de hogeschool deze opleiding op het gebied van internationale handel aanbieden, daarbij gebruikmakend van de sterke kanten van de hogeschool, te weten het intensieve en kleinschalige onderwijs en de internationale oriëntatie.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn de volgende:

- developing a vision of changes and trends in the external environment and developing relations, networks and chains;
- analysing policy issues, translating this into policy objectives and policy alternatives and preparing decision making;
- applying human resource management from the perspective of the strategy of the organisation;
- designing, controlling and improving business processes or organisational processes;
- analysing the financial and legal aspects, the internal processes and the environment of the business or organisation to enhance cohesion and interaction;
- developing, implementing and evaluating a change process;
- social and communicative competency (interpersonal, organisation);
- self-directed competency (intra-personal, professional worker);
- international marketing and sales management;
- intercultural intelligence;
- entrepreneurial management.

Het programma is opgebouwd uit de volgende vakken. Onderstaande indeling over de jaren geldt voor het reguliere programma. Studenten die daarvoor geschikt blijken te zijn, kunnen het programma in 3 1/6 jaar afronden. Deze studenten volgen dezelfde vakken als hieronder zijn aangegeven maar realiseren in het eerste jaar 70 EC, in het tweede jaar 80 EC en in het derde 1/6 jaar 90 EC.

Onderwijseenheid	Studiepunten
International business	4 EC
Market analysis	3 EC
Operations management	3 EC
Communication	1 EC
English 1	5 EC
Professional development 1	0,5 EC
Professional development 2	0,5 EC
Business correspondence 1	2 EC
Business correspondence 2	2 EC
Finance and accounting 1	2 EC
HRM	4 EC
Cross cultural communication	2 EC
Research methods 1	4 EC
Management skills 1	2 EC
Spanish 1	2 EC
Project management	2 EC
Commercial skills	1 EC
Free choice	3 EC
Project stocks and shares	4 EC
Project week awareness	3 EC
Work placement 1.1	10 EC

Work placement 1.2	10 EC
Totaal eerste jaar	70 EC
Finance and accounting 2	2 EC
Organisational behaviour	3 EC
International business law	3 EC
Corporate social responsibility	2 EC
Service marketing	3 EC
Supply chain management	3 EC
International management	2 EC
English 2	4 EC
Research methods 2	3 EC
Professional development 3	0,5 EC
Professional development 4	0,5 EC
International HRM	2 EC
International marketing	2 EC
Corporate communication management	2 EC
Spanish 2	4 EC
Free choice	2 EC
SPSS	1 EC
Guest lectures	1 EC
Management skills 2	2 EC
Information management	2 EC
International week	2 EC
International business plan	4 EC
International strategic advice report 1	2 EC
Market research	3 EC
Project minor International business	2 EC
Simulation game	3 EC
Totaal tweede jaar	60 EC
Strategic marketing	4 EC
Change management	3 EC
English 3	3 EC
Advisory skills	2 EC
Finance and accounting 3	2 EC
Work placement 2 (15 weken)	20 EC
Diversity management	3 EC
Professional management 5	1 EC
E-commerce	3 EC
Sales	3 EC
Free choice	2 EC
International strategic advice report 2	3 EC
Preparation final thesis	1 EC
Totaal derde jaar	50 EC

Minor (keuze uit de volgende minoren: Marketing communication, Digital marketing, Entrepreneurship, Study abroad, Management development work placement, Financial management, Hotel, Tourism of Event, Information management)	30 EC
Final thesis	30 EC
Totaal vierde jaar	60 EC

Opleidingsbeoordeling

Van toepassing is het Beoordelingskader voor de uitgebreide Toets nieuwe opleiding van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21325).

Het kader wordt gebruikt als de instelling niet beschikt over een positief oordeel over de instellingstoets kwaliteitszorg. De beoordeling is gericht op zeven vragen:

1. Wat beoogt de opleiding?
2. Met welk programma?
3. Met welk personeel?
4. Met welke voorzieningen?
5. Hoe wordt de kwaliteit geborgd?
6. Hoe wil de opleiding dit toetsen?
7. Zijn er voldoende financiële middelen?

Deze zeven vragen zijn vertaald in zeven onderwerpen en 16 standaarden. Over de standaarden geeft het visitatiepanel een gemotiveerd oordeel op een tweepuntsschaal: onvoldoende of voldoende. Vervolgens geeft het panel een gemotiveerd eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel, ook op de tweepuntsschaal.

Bij de beoordeling worden de volgende definities gehanteerd. Deze definities hebben zowel betrekking op de scores van de standaarden als op de scores van de opleiding in totaal.

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs verwacht mag worden van een bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Onvoldoende

De opleiding voldoet niet aan de basiskwaliteit.

Voldoende onder voorwaarden¹

De opleiding voldoet onder voorwaarden aan de basiskwaliteit.

Voldoende

De opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.

Indien een opleiding niet volledig nieuw is of omgevormd wordt, worden bij de oordeelsvorming ook de gerealiseerde eindkwalificaties betrokken.

3.4 Beoogde eindkwalificaties

3.4.1 Standaard 1

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

¹ Alleen mogelijk indien standaard 1 en 15 als voldoende zijn beoordeeld.

Bevindingen

De opleiding heeft eigen eindkwalificaties opgesteld om juist aan te sluiten op de doelstelling van de opleiding, te weten het zorgen voor afgestudeerden die in staat zullen zijn om in (grotere) ondernemingen functies op het gebied van internationaal zaken doen en internationale handel te bekleden en op die wijze bij te dragen aan de bevordering van de buitenlandse handel en activiteiten van deze ondernemingen. De opleiding haalt een aantal publicaties aan die op de noodzaak van de versterking van de positie in de buitenlandse handel van ondernemingen, vooral in het grote midden- en kleinbedrijf wijzen. De opleiding richt zich dus niet enkel op (grote) multinationale bedrijven maar ook op het segment van de grotere bedrijven binnen het midden- en kleinbedrijf. Zoals hierboven gemeld stapte de opleiding in de voorbereiding van deze toets nieuwe opleiding af van het voornemen om in de opleiding te differentiëren tussen deze twee doelbestemmingen. Het panel staat positief tegenover deze beslissing, en zeker tegenover de expliciete intentie om te voldoen aan behoeften van het Nederlandse MKB op het gebied van de internationalisering.

Ook al zijn de eindkwalificaties door de opleiding zelf opgesteld, toch is wel nadrukkelijk en bewust aansluiting gezocht bij bestaande kaders in Nederland. Deze kaders zijn de domeincompetenties Business Administration van de HBO-Raad (2005) en het Framework Competencies IBMS van het National Platform IBMS (2011). De opleiding heeft daarbij aansluiting gezocht om de eindkwalificaties degelijk verankerd te weten.

De eindkwalificaties van de opleiding zijn opgebouwd uit de competenties van de landelijke kaders. De opleiding heeft de eindkwalificaties geoperationaliseerd in prestatie-indicatoren. In deze prestatie-indicatoren zijn ook de speerpunten van de opleiding ondergebracht die aangedragen worden door de lectoraten Cultural Dynamics en E-commerce.

De opleiding heeft de eindkwalificaties afgezet tegen de Dublin descriptoren om het bachelorniveau van de eindkwalificaties te waarborgen. Uit de tabel die de opleiding daartoe heeft opgesteld, blijken de eindkwalificaties de Dublin descriptoren voldoende en op een evenwichtige wijze te raken.

De opleiding leidt studenten op tot functies in de context van de internationale handel. Tot deze functies behoren onder meer de functies van marketing manager, sales manager, supply chain manager, import/export manager, communicatiemanager of communicatieadviseur, HR manager, adviseur inzake interculturele aangelegenheden en verandermanager.

De opleiding biedt zowel een Engelstalig als een Nederlandstalig programma aan. De eindkwalificaties van beide programma's zijn identiek. De studenten die het Engelstalige programma volgen, zullen waarschijnlijk meer bij multinationals gaan werken dan de studenten die het Nederlandstalige programma volgen. De kennis, inzichten en vaardigheden waarover beide groepen dienen te beschikken, zijn niettemin dezelfde.

Hogeschool TIO is voornemens ook een masteropleiding op dit gebied te ontwikkelen waardoor de studenten naar dat niveau zouden kunnen doorstromen en zich verder op dit vakgebied kunnen verdiepen.

Overwegingen

Het panel volgt de opleiding in de zin dat de afgestudeerden zowel in grotere MKB-bedrijven als in multinationale ondernemingen een functie kunnen vervullen.

Het panel acht de eindkwalificaties op een zorgvuldige wijze door de opleiding opgesteld. In de eindkwalificaties zijn alle competenties opgenomen waarover de afgestudeerden op dit gebied zouden moeten beschikken.

Het panel acht de verwoording van de eindkwalificaties te veelbelovend, gericht als ze heten te zijn op het uitoefenen van posities in het topkader, eerder dan het middenkader van bedrijven. Het panel raadt de opleiding aan niet mee te stappen in deze 'inflatie' van ambities die aan professionele bachelors dreigt te worden meegegeven. Sommige van deze kwalificaties zullen volgens het panel met moeite of niet door een bachelor behaald kunnen worden. Het panel wil waarschuwen voor deze ambitieuze klarenstoten omdat zij geen juist beeld van de werkelijkheid geven. Het panel vertrouwt dat de opleiding de juiste interpretatie van deze eindkwalificaties zal gaan uitdragen. Of nog liever: minder hoogdravende eindkwalificaties zal vermelden. De opleiding is zich voldoende bewust van het niveau van de afgestudeerden om passende eindkwalificaties te formuleren.

Het panel is te spreken over de inbedding van de eindkwalificaties in de bestaande kaders in Nederland. Daardoor zijn ze degelijk verankerd. Tegelijkertijd is daardoor ook de nauwe relatie van deze opleiding met andere, vergelijkbare opleidingen duidelijk. De prestatie-indicatoren die de opleiding hanteert, dragen bij aan de concretisering van de eindkwalificaties.

De vergelijking met de Dublin descriptoren heeft het panel overtuigd van het bachelorniveau van de opleiding. De tabel die de opleiding daartoe heeft opgesteld, is echter weinig onderscheidend. Nagenoeg alle cellen van de tabel zijn ingevuld, zodat er weinig specificiteit is in de relatie tussen descriptoren en eindkwalificaties. Het panel roept de opleiding op deze tabel specifieker te maken.

De functionele domeinen waarvoor de opleiding de studenten opleidt, komen het panel als reëel en haalbaar voor. Daarbij tekent het panel aan dat de studenten, toch zeker direct na hun studie, wellicht genoeg zullen moeten nemen met minder hoge functies dan de opleiding laat vermoeden. Het panel ziet de afgestudeerden vooral optreden in functies op middelmanagement-niveau binnen de eerder omschreven groep van ondernemingen.

De nieuwe opleiding is een ander type opleiding dan de hogeschool nu aanbiedt. Deze zal ook andere studenten trekken en andere docenten vergen dan de instelling nu gewoon is. Daarom dient de hogeschool wellicht rekening te houden met een verandering in de samenstelling van de populatie van studenten en docenten die ook de cultuur van de instelling kan beroeren. Het panel beveelt het management van de Tio-hogeschool aan tijdig oog te hebben voor de nood aan veranderingsmanagement die zich kan opdringen.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel de opleiding op deze standaard als voldoende.

3.5 Programma

3.5.1 Standaard 2

De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk.

Bevindingen

De opleiding legt in verschillende vormen de relatie met de beroepspraktijk. Zo dienen de studenten in veel van de vakken een praktische opdracht uit te voeren, mogelijk naast een tentamen. Daarnaast werken de studenten door de jaren heen aan een strategisch plan waarin zij de verschillende aspecten van de bedrijfsvoering (human resources management, financiën en operationele bedrijfsvoering) in hun analyse en beschouwing dienen te betrekken. Tot slot komen in de vakken aan de praktijk ontleende cases en voorbeelden aan bod.

Daarenboven lopen de studenten stage in de beroepspraktijk. Dat begint al vroeg in het programma, te weten in het eerste jaar. In het derde jaar lopen zij een tweede stage. Bij elk van de stages dienen zij drie competenties te kiezen waar zij in de stage aandacht aan willen besteden. De competenties in de tweede stage dienen andere te zijn dan die in de eerste stage.

De studenten voeren hun afstudeerproject dikwijls in de beroepspraktijk uit. Ze kunnen dat doen in de vorm van een opdracht bij een bedrijf of in de vorm van een opdracht die zij via het lectoraat uitvoeren en die dan eerder een onderzoeksmatig karakter heeft. Het gaat bij de laatste opdrachten om onderzoek op het gebied van E-commerce of van interculturele aspecten. De studenten kunnen als derde een eigen onderwerp kiezen dat zij niet noodzakelijk in de beroepspraktijk uitvoeren.

De opleiding beschikt over een werkveldadviescommissie die advies geeft over de aansluiting van de opleiding op de beroepspraktijk. Deze commissie treedt op voor alle opleidingen van de hogeschool en is voor deze opleiding aangevuld met personen die thuis zijn in de internationale businessomgeving. De opleiding heeft op aanraden van deze commissie naast Spaans ook Duits in het programma opgenomen. Duits is de taal van de belangrijkste handelspartner van Nederland en om die reden belangrijk. Daarnaast heeft de commissie gepleit voor de versterking van de financieel-economische component in het programma. De opleiding heeft op beide voorstellen positief gereageerd.

In de vakken Research methods die in verschillende jaren worden gegeven, draagt de opleiding kennis over op het gebied van methoden en technieken van toegepast onderzoek.

De lectoren dragen bij aan de verdieping van de vakinhoud. Zij zorgen voor invulling van vakken, aandragen van kennis op hun vakgebied en voor stage- en onderzoeksopdrachten.

De docenten die het onderwijs verzorgen, staan vaak met één been in de beroepspraktijk. Daarnaast treden gastdocenten vanuit de praktijk in de colleges op.

De studenten met wie het panel heeft gesproken, vinden de balans tussen theorie en praktijk goed.

Overwegingen

Het panel acht het aandeel dat de opleiding aan de beroepspraktijk besteedt adequaat. De studenten komen zowel in het binnenschoolse deel van het programma als in het buitenschoolse deel ruimschoots in aanraking met de praktijk. De opleiding hanteert werkvormen die de integratie van de diverse functionele elementen van de vorming integreren.

Het panel acht de stage in het eerste jaar op zich nuttig om de studenten al in een vroeg stadium met de beroepspraktijk in aanraking te brengen. Het panel vindt wel dat de eindtermen voor deze opdracht in de eerste stage minder ambitieus zouden moeten zijn, omdat de studenten in dit stadium van hun studie nog maar aan een eerste verkenning toe zijn van een bedrijfsomgeving, en van hun eigen functioneren daarbinnen. Dit ligt in de lijn van de hoger reeds gegeven aanbeveling om voor dit onderwijsniveau in de bedrijfskunde de aan de studenten voorgespiegelde ambities realistisch te houden.

Het panel is te spreken over de inbreng van de werkveldadviescommissie en de wijze waarop de opleiding aan hun voorstellen gehoor geeft. De voorstellen om Duits in het programma op te nemen en de financieel-economische basiskennis te versterken, hebben de instemming van het panel.

Het panel waardeert de aandacht voor methoden en technieken van toegepast onderzoek. De positie van de lectoren is gericht op de versterking van de vakinhoud en op het verwerven van opdrachten in de beroepspraktijk. Het panel vindt de huidige rol van de lectoren nuttig en beveelt aan het gevoerde onderzoek specifiek praktijkgericht te houden.

Het panel acht de ervaring in de beroepspraktijk van de docenten voldoende. Het panel vindt de literatuur die de opleiding zal voorschrijven op het gewenste niveau.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.5.2 Standaard 3

De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

De opleiding heeft het eigen programma vergeleken met een aantal programma's op het gebied van international business in Nederland en daarbuiten (Wittenborg, Avans, Fontys, Haagse Hogeschool, ISM Dortmund en ISG Parijs). Uit deze vergelijking blijkt een behoorlijke mate van overeenstemming tussen het programma van Hogeschool TIO en deze andere opleidingen.

De opleiding heeft de eindkwalificaties vertaald naar het programma. In eerste instantie zijn, zoals bij standaard 1 al gezegd, de eindkwalificaties geoperationaliseerd in prestatie-indicatoren. Deze prestatie-indicatoren zijn op hun beurt vertaald naar de verschillende onderwijseenheden. Dat is in de vorm van een matrix verantwoord. In de beschrijvingen van de onderwijseenheden is de relatie met de eindkwalificaties en met de prestatie-indicatoren

zichtbaar gemaakt. De opleiding heeft daarenboven aangegeven op welke wijze de Dublin descriptoren in het programma worden waargemaakt.

De onderwijseenheden of vakken zijn onderling verbonden in leerlijnen. De opleiding kent de leerlijnen business environment, business management, communication, English, finance and accounting, human resources management, marketing, operations, professional development, research methods, Spanish/German en work placement. Alle vakken behoren tot een leerlijn en bouwen door de jaren heen op elkaar voort. Daarnaast zijn in de opleiding projecten opgenomen die een integrerende functie hebben en waarin meerdere leerlijnen samenkomen. De stages en de afstudeeropdracht hebben ook die integrerende functie.

De opleiding heeft een overzicht gemaakt van de vakken die met andere opleidingen worden gedeeld. Uit dit overzicht blijkt dat 66 % van de vakken speciaal voor deze opleiding worden ontwikkeld, 11 % van de vakken geheel identiek zijn aan die van andere opleidingen en 23 % van de vakken weliswaar gedeeld worden maar een voor deze opleiding specifieke inhoud of inkleuring krijgen. Dat gebeurt door middel van cases of andere opdrachten. Het panel vindt dit een evenwichtige situatie.

De studenten kunnen hun eigen inkleuring aan het programma geven door de stages, minor en afstudeeropdracht naar eigen voorkeur in te vullen.

Zoals bij standaard 1 al naar voren gebracht is, kent de opleiding zowel een Nederlandstalig als Engelstalig programma. De inhoud van deze programma's is identiek. Het enige verschil is de taal waarin de lessen worden gegeven en de voertaal op de stageadressen. Voor de Engelstalige studenten is de voertaal op de stageadressen altijd Engels. Voor de studenten in het Nederlandstalige programma is deze in de eerste stage Nederlands en in de tweede stage Engels. Deze studenten volgen ook vakken in het Engels, te weten de vakken Business correspondence en Engels in het eerste studiejaar.

Het Engelstalige programma wordt aangeboden in de vestigingen Amsterdam en Utrecht. Studenten kunnen voor het Nederlandstalige programma terecht in alle vestigingen, zijnde Amsterdam, Utrecht, Eindhoven, Hengelo en Rotterdam. De programma's die op deze vestigingen worden aangeboden, zijn identiek.

Overwegingen

Het panel acht de vergelijking met de programma's van de andere opleidingen in Nederland en in het buitenland degelijk uitgevoerd. Het panel ziet in de overeenkomsten met de andere opleidingen mede een bewijs van de deugdelijkheid van deze opleiding.

Het panel beoordeelt de vertaling van de eindkwalificaties en prestatie-indicatoren als degelijk en verantwoord. Alle eindkwalificaties worden in de onderwijsonderdelen ondervangen. Wel dient de opleiding de leerdoelen van de vakken in het eerste jaar nog eens goed en kritisch te bekijken. Deze zouden op een adequaat (minder ambitieus) niveau moeten worden beschreven om zeker te maken dat de fundamenten van de kennis worden overgedragen en ook om nog ruimte te laten voor de vakken in het tweede, derde en vierde jaar in dezelfde leerlijn.

De leerlijnen zijn in de ogen van het panel een goed structurerend principe voor het programma. Het geeft de vakken een plaats binnen het programma en een verbinding met

andere vakken en draagt in belangrijke mate bij aan een logische opbouw. De integrerende functie van de projecten, stages en afstudeeropdracht is zinvol.

Het panel heeft in het bijzonder ook aandacht besteed aan de omvang en diepgang waarmee de opleiding de basiskennis aanbiedt. Het panel heeft er, na de bestudering van de lesinhouden en van het studiemateriaal en na het voeren van gesprekken met docenten, vertrouwen in dat de opleiding deze fundamenten voldoende aanbrengt.

Het panel beoordeelt het aandeel van vakken die ofwel voor deze opleiding gemaakt worden ofwel een voor deze opleiding specifieke inhoud krijgen, als meer dan voldoende.

Het panel vindt de keuzevrijheid van de studenten om een eigen invulling aan het programma te geven, voldoende.

De overeenstemming tussen het Engelstalige en Nederlandstalige programma en de gelijkheid van de programma's in de verschillende vestigingen zorgen ervoor dat alle studenten in gelijke mate de eindkwalificaties kunnen behalen.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.5.3 Standaard 4

De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken.

Bevindingen

Vanuit de theorie over de leerlijnen van De Bie en De Kleijn heeft de opleiding leerdomeinen vastgesteld waarbinnen de studenten zich op verschillende manieren de gewenste kennis, inzichten, vaardigheden en houding eigen maken. De leerdomeinen zijn achtereenvolgens kennis en toepassing, communicatie en culturele intelligentie, professionele ontwikkeling en integrale projecten.

In het leerdomein 'kennis en toepassing' leren de studenten de fundamentele kennis en oefenen ze deze in cases en opdrachten die binnen de vakken aan de orde komen. In het leerdomein 'communicatie' en 'culturele intelligentie' ontwikkelen de studenten deze vaardigheden en houding als deel van vakken en binnen projecten en stages. De 'professionele ontwikkeling' is bedoeld om de studenten tot een professionele houding te brengen. Daartoe zijn speciale vakken met die naam door het programma heen ingeruimd waarin de studenten onder meer met de studieloopbaanbegeleider daaraan werken. De integrale projecten zijn, zoals ook al bij standaard 3 genoemd, bedoeld om de integratie van kennis, vaardigheden en houding te bereiken.

Daarnaast wordt de didactiek van de opleiding gekenmerkt door kleine klassen, veel contacturen en een intensieve begeleiding van de studenten. Het aantal contacturen is gemiddeld ongeveer 26 uur per week in het binnenschoolse deel van het programma.

Als studenten de lessen vaak bijwonen, krijgen ze extra herkansingsmogelijkheden voor de tentamens. Een goede inzet in de klas en het maken van extra opdrachten geeft in

sommige gevallen de mogelijkheid op bonuspunten. Dit is het principe van de positieve prikkels of incentives.

Overwegingen

Het panel acht het principe en de uitwerking van de leerdomeinen geschikt om de studenten op een gestructureerde wijze de gewenste kennis, inzichten, vaardigheden en houding te doen verwerven.

Het panel heeft kunnen vaststellen dat de beginselen van kleine klassen, veel contacturen en een intensieve begeleiding van de studenten inderdaad door de school gerealiseerd worden. Als klassen heel klein zouden zijn, dan vindt samenvoeging met een andere groep plaats waardoor toch een redelijk en niet te kleine klas ontstaat.

Het panel kan zich vinden in het principe van de incentives om studenten aan te zetten tot regelmatig studeren.

Het panel is van oordeel dat, ondanks deze didactische principes van kleine schaal en intensieve opvolging, de studenten voldoende vrijheid hebben om zich naar eigen inzichten en keuze te ontwikkelen.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.5.4 Standaard 5

Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Bevindingen

Studenten die in het bezit zijn van een diploma havo, vwo of mbo-4 binnen een economisch domein zijn toelaatbaar. Studenten die ouder dan 21 jaar zijn en niet over deze kwalificaties beschikken, dienen een assessment door een gecertificeerd bureau te ondergaan. De opleiding beoordeelt aan de hand van de informatie van Nuffic of buitenlandse studenten over de vooropleiding beschikken om toegelaten te worden. Een voldoende score voor de beheersing van de Engelse taal (Toefl/IELTS-toets) is een voorwaarde.

De opleiding verleent vrijstellingen op grond van eerder verworven kwalificaties na het overleggen van het bewijsmateriaal door de student.

De studenten komen alleen na een zware selectie in aanmerking voor het versnelde programma van 3 1/6 jaar. Dit programma is de uitzondering, niet de regel.

De opleiding overweegt de studenten die het nodig hebben te verplichten tot het volgen van remediërende vakken voor numerieke en verbale vaardigheid (rekenen en taal), opdat zij aan deze basisvereisten voldoen.

De studenten die tijdens hun vooropleiding geen Economie of Management & organisatie in hun vakkenpakket hadden, zijn verplicht om het vak Economie (met onderwerpen uit de algemene economie en uit de bedrijfseconomie) te volgen.

Overwegingen

Het panel vindt de toelatingseisen voor de aankomende studenten passend. Voor de verschillende categorieën van studenten past de opleiding de juiste procedures toe.

De selectie voor studenten die het versnelde programma willen volgen, ervaart het panel als verantwoord.

Het panel heeft waardering voor het verplichten van het op het gewenste niveau brengen van de numerieke en verbale vaardigheden voor beginnende studenten en voor het verplichte basisvak economie voor de studenten die dat tijdens hun vooropleiding niet hebben gehad.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.5.5 Standaard 6

Het programma is studeerbaar.

Bevindingen

De indeling van het programma is gebaseerd op een indeling in vier studiejaar, die elk uiteenvallen in twee semesters. Binnen een semester worden blokken van 11 weken onderwijs gegeven met daarbij inhaalweken en studieweken om zich goed op de tentamens te kunnen voorbereiden.

Het eerste jaar telt 70 EC. Het tweede jaar telt 60 EC, terwijl het derde jaar 50 EC heeft en het laatste en vierde jaar 60 EC. De studenten hebben de mogelijkheid een stage van 10 EC van het eerste naar het derde jaar te verplaatsen.

De studiebelasting in het eerste jaar is iets meer dan 39 uur per week. In de overige jaren is de studielast iets minder. In de versnelde variant is de studiebelasting in het tweede en derde jaar bijna 45 uur per week.

De tentamens vinden driemaal per jaar plaats, verspreid over 5 tentamenperiodes. De studenten hebben gewoonlijk recht op twee herkansingen per jaar. Als ze veel in de klas aanwezig zijn, krijgen ze meer kansen.

Aan het einde van het eerste jaar dienen de studenten tenminste 55 EC te hebben behaald, willen ze in staat zijn hun studie voort te zetten. Gedurende het eerste jaar worden de studenten meermalen op deze eis gewezen en worden zij geacht in overleg met de studieloopbaanbegeleider hun studievoortgang te bewaken.

Lessen die onverhoopt uitvallen, worden altijd zo snel mogelijk ingehaald.

De opleiding hanteert de regels voor studenten met een functiebeperking van Hogeschool TIO. Als studenten een functiebeperking hebben, komen ze in aanmerking voor aanvullende voorzieningen in de studie en bij de tentamens.

Overwegingen

Het panel acht het programma, alhoewel niet eenvoudig, toch voldoende studeerbaar. Dat 40 % van de studenten de lopende opleidingen niet afrondt, wijst op de zwaarte van de programma's van de hogeschool. De opleiding heeft instrumenten ingezet en procedures ontwikkeld om de studeerbaarheid te bevorderen. Dat geldt zowel voor de studie als voor de tentaminering. De helft van de afvallers valt uit tijdens de hoofdfase en in de afstudeerfase van de opleiding. Het panel pleit daarom ervoor de begeleiding na het eerste jaar te intensiveren.

Het panel heeft waardering voor de maatregel van het bindend studieadvies van 55 EC aan het einde van het eerste jaar.

Veel van de vakken hebben een beperkte omvang in studielast, vaak 1 EC of 2 EC. Het panel vraagt zich wel af of dat niet tot een verbodkelling van het programma leidt en of iets grotere eenheden niet bij zou dragen aan de studeerbaarheid.

De extra voorzieningen voor studenten met een functiebeperking zijn in orde.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.5.6 Standaard 7

De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma.

Bevindingen

Het reguliere programma telt 240 EC, te volgen in vier jaar. Voor goede studenten is de mogelijkheid van een versneld programma van 240 EC in 3 1/6 jaar.

Overwegingen

Het panel acht de combinatie van 240 EC in vier jaar de juiste. Dat snelle studenten na een zware selectie de studie in 3 1/6 jaar kunnen afronden, beoordeelt het panel als terecht.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.6 Personeel

3.6.1 Standaard 8

De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid.

Bevindingen

De opleiding heeft gedegen en gedocumenteerde wervings- en selectieprocedures.

De opleiding neemt de docenten op een contractbasis aan en doet dat voor de duur van het jaarprogramma, zijnde negen maanden. Voor het volgende jaar neemt de opleiding de docenten aan die naar het oordeel van de opleiding goed lesgeven en goede resultaten hebben geboekt. Dat geldt voor gemiddeld 85 % van de docenten. De stagecoördinatie en de studieloopbaanbegeleiding is in handen van docenten die een aanstelling voor onbepaalde tijd hebben. Dit, om redenen van het waarborgen van de continuïteit. De docenten geven van 1 tot 2 dagen per week tot 4 tot 5 dagen per week les aan Hogeschool TIO.

De opleiding neemt docenten aan die ervaring hebben in de beroepspraktijk en die over de gewenste vakinhoudelijke deskundigheid beschikken. De selectie van docenten is in handen van de vestigingsmanager, die de dagelijkse coördinatie op de vestigingen heeft. Een tweede gesprek volgt daarna met de directeur van de hogeschool.

Met ieder van de docenten voert de vestigingsmanager jaarlijks een beoordelingsgesprek. De beoordeling is gebaseerd op een aantal aan de functie verbonden indicatoren. Functies waarin docenten werkzaam kunnen zijn, zijn onder andere docent, stagecoördinator, studieloopbaanbegeleider en afstudeercoach.

Nieuwe docenten krijgen een introductie en hebben recht op de ondersteuning van een docentencoach. Deze begeleiden de docenten op het gebied van de didactiek en assisteren hen bij het gebruiken van de werkvormen die de opleiding gebruikt. Docenten dienen een aantal verplichte cursussen te volgen. Ook hebben de docenten een vakmentor die met hen de te geven lessen doorneemt. De docenten bezoeken elkaars lessen en geven daarover feedback.

In het geval van conflicten tussen docenten en studenten beslist afhankelijk van de klacht/problematiek, de vestigingsmanager, het managementteam of de examencommissie.

De docenten worden ondersteund door de onderwijskundige staf van Hogeschool TIO.

Overwegingen

Het personeelsbeleid dat gericht is op het waarborgen van de vakinhoudelijke kennis en vaardigheden en van de ervaring in de beroepspraktijk van de docenten, is naar behoren. Zowel in de werving en selectie als in de beoordelingsgesprekken besteedt de opleiding daar aandacht aan; de procedures zijn gedegen en gedocumenteerd.

De begeleiding en scholing van de nieuwe docenten op het gebied van de didactiek, de werkvormen en de vakinhoud is voldoende. De docentencoach en vakmentor spelen daarin een nuttige rol.

Het panel is zeer te spreken over de sturende, coördinerende en bewakende rol en functie van de vestigingsmanager. Deze levert een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van het onderwijs.

Het panel ziet constructieve en open lijnen in de organisatie, onder meer tussen de docenten en de onderwijskundige staf.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.6.2 Standaard 9

Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Bevindingen

Bij de werving en selectie wordt aandacht besteed aan de capaciteiten van de docenten om de verbinding te leggen met de beroepspraktijk. De scholing en ondersteuning die de docenten krijgen verstevigen deze beide fundamenten, evenals hun didactische competenties.

De hogeschool wil het percentage docenten dat een masteropleiding heeft, verhogen. Het percentage is nu 33 %. Voor het komend jaar zal dat rond 50 % zijn. De opleiding wil de komende jaren dat percentage verder naar boven brengen.

Docenten die in het Engels doceren, dienen die taal op C1-niveau te beheersen.

Een aantal van de docenten die in de opleiding onderwijs verzorgen, beschikt over ervaring in het internationaal zaken doen.

De docenten van elk van de vestigingen spreken elkaar in docentenvergaderingen die twee keer per studiejaar worden georganiseerd. De docenten van een vakgroep spreken elkaar minimaal tweemaal per jaar over zaken als de inhoud van het vak, de literatuur en de tentamenresultaten.

De opleiding/school steunt op een redelijk aanzienlijk corps van onderwijsondersteunende medewerkers waarvan meerdere leden een passende universitaire graad hebben.

Overwegingen

Het panel is van oordeel dat de gehanteerde wervings- selectie, scholings- en evaluatieprocedures bijdragen tot het bereiken van een adequaat peil op dit criterium.

Het panel onderschrijft het streven van de hogeschool om het percentage docenten met een masteropleiding te vergroten. Dat geldt ook voor de normen die de opleiding stelt voor de beheersing van de Engelse taal.

Ook al is het aandeel van docenten die ervaring in de internationale zakenwereld hebben, niet onvoldoende, toch bepleit het panel een verdere vergroting daarvan.

Het onderlinge overleg over de organisatie van de opleiding en over de inhoud van de vakken is voldoende.

Het panel prijst de grote betrokkenheid van de docenten bij de hogeschool en bij de opleiding.

Niet enkel het docentencorps maar evenzeer de ondersteunende en dienstverlenende medewerkers dragen ertoe bij dat de prestatie op dit criterium naar wens is.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.6.3 Standaard 10

De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

De student-docentratio bij de opleiding zal 13 : 1 zijn, zoals ook bij de andere opleidingen van Hogeschool TIO. Dit getal is aanmerkelijk gunstiger dan het landelijke cijfer van 23:1. Daarbij moet wel aangetekend worden dat de docenten in de regel slechts voor een deeltijdse opdracht aangeworven worden. Anderzijds kunnen meerdere docenten hun doceeropdracht aanvullen met ondersteunende opdrachten en zo een grotere aanwezigheid op de school te realiseren.

Het verzuimpercentage van het personeel bij Hogeschool TIO ligt beduidend lager dan het landelijke verzuimpercentage voor de sector onderwijs.

Naast het docentencorps houdt de hogeschool ook een corps van ondersteunende en dienstverlenende medewerkers aan van een 50-tal fte.

Overwegingen

Het panel acht de student-docentratio gunstig en een bewijs van het feit dat ruim voldoende personeel beschikbaar is om het onderwijs te verzorgen. Dat geldt niet alleen voor de docenten maar ook voor de ondersteunende staf. Deze laatste speelt een bijzondere rol, gelet op het overwegend deeltijds optreden van het docentencorps.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.7 Voorzieningen

3.7.1 Standaard 11

De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma.

Bevindingen

Alle vestigingen waar Hogeschool TIO de opleiding aanbiedt, zijn op dezelfde wijze ingedeeld en uitgerust. Er zijn geen verschillen in huisvesting en materiële voorzieningen tussen deze vestigingen.

De studenten kunnen beschikken over collegezalen en over kleinere ruimten waar zij aan hun studie kunnen werken. De opleiding stelt voldoende PC's ter beschikking. Ook hebben de vestigingen kantinevoorzieningen.

De studenten hebben toegang tot bibliotheken van nabijgelegen universiteiten waar zij informatie kunnen opzoeken en documenten kunnen opvragen. Daarnaast hebben de vestigingen een eigen, kleine bibliotheek.

Overwegingen

Het panel beoordeelt de huisvesting en materiële voorzieningen van de opleiding als naar behoren. Dat geldt voor alle vestigingen die qua indeling en uitrusting gelijk zijn aan elkaar. Het panel was positief onder de indruk van de ordelijke en nette faciliteiten.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.7.2 Standaard 12

De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Bevindingen

De studenten hebben via de digitale leeromgeving toegang tot relevante informatie over de opleiding waaronder roosters en de inhoud van de vakken.

De studiebegeleiding in de personen van de studieloopbaanbegeleider en de afstudeercoach is intensief. De studieloopbaanbegeleider spreekt de studenten formeel driemaal per jaar over de studievoortgang, de persoonlijke ontwikkeling en de stage. De afstudeercoach begeleidt de studenten tijdens het afstudeerproject.

Het informele karakter van de begeleiding is sterk, omdat de docenten en begeleiders alle studenten bij naam kennen en hen ook informeel vragen naar de studievoortgang.

Ook al is de begeleiding intensief, toch tracht de opleiding wel zoveel mogelijk het initiatief bij de studenten te leggen om hen ook tot zelfstandigheid te brengen.

De vestigingsmanager neemt het welzijn en de vorderingen van de studenten op zijn/haar vestiging persoonlijk ter harte. Elk vestiging heeft een vertrouwenspersoon.

Overwegingen

De opleiding voorziet naar het oordeel van het panel in een passende begeleiding van de studenten, ook tijdens de stage. Het niveau van betrokkenheid van de docenten en van de ondersteunende medewerkers op de studenten is goed.

Van de ongeveer 40 % van de studenten die de opleiding niet met succes afronden, valt naar schatting 20 % af in het eerste jaar en nog eens 20 % tijdens de hoofdfase, waarvan een beduidend aantal het eindwerk niet afmaakt. Het panel pleit daarom voor een effectievere begeleiding na het eerste jaar.

De opleiding laat naar de mening van het panel voldoende vrijheid aan de studenten om hun proces van zelfstandig worden niet te fruisken.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.8 Kwaliteitszorg

3.8.1 Standaard 13

De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Bevindingen

Het kwaliteitszorgsysteem van Hogeschool TIO is gebaseerd op de ISO-9001 norm. De hogeschool hanteert het principe van de plan-do-check-act cyclus. In het kader van het systeem voor kwaliteitszorg zijn de bedrijfsprocessen vastgelegd en vindt vastlegging en analyse van resultaten van processen plaats.

Op strategisch niveau zijn de directeur, commercieel manager en hoofd financiën verantwoordelijk. Om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen vergadert elke maand het managementteam waartoe ook de vestigingsmanagers behoren.

De opleiding zal gebruik maken van externe evaluaties zoals de HBO-Monitor, de Nationale StudentenEnquête en kengetallen van de HBO-Raad. Daarnaast zal de opleiding zelf evaluaties houden, onder meer onder de studenten over het onderwijs in de vakken, de tentamens, de stage en het afstudeerproces.

Op grond van de resultaten van de evaluaties kunnen de hiervoor genoemde vergaderingen besluiten tot verbetermaatregelen. Deze worden vastgelegd en opgevolgd.

De opleiding houdt wel exitgesprekken met studenten die de opleiding voortijdig verlaten maar maakt geen overzicht van de uitkomsten daarvan.

Overwegingen

Het panel acht het systeem voor kwaliteitszorg van de hogeschool en de opleiding goed gedocumenteerd en degelijk. Binnen dat systeem worden voldoende en zinvolle evaluaties gehouden. De resultaten van deze evaluaties worden geanalyseerd en geven, waar nodig, aanleiding tot de gewenste verbetermaatregelen.

Ondervraagde studenten van de hogeschool geven aan dat zij beschikken over kanalen om hun zorgen en wensen te communiceren, en dat rekening wordt gehouden met hun commentaren en aanbevelingen, zowel op vestigingsniveau als op opleidingsniveau.

Het panel geeft de opleiding in overweging de exitgesprekken met de vertrekkende studenten te analyseren.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.8.2 Standaard 14

Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Bevindingen

Hogeschool TIO beschikt over een examencommissie die verantwoordelijk is voor de kwaliteit van de toetsing en voor het gerealiseerde eindniveau, die het onderwijsmanagement adviseert over de onderwijs- en examenregeling en die optreedt bij aanvragen voor vrijstellingen, fraude en andere kwesties rond toetsing en beoordeling.

De studenten kunnen hun mening laten horen door middel van de evaluaties van de vakken en de tentamens. De studenten van elk van de vestigingen hebben tweemaal per jaar een bijeenkomst van klassenvertegenwoordigers van alle klassen met de vestigingsmanager en de directeur. Daarnaast spreekt de opleidingscommissie die uit studenten van alle vestigingen bestaat, tweemaal per jaar met de directeur.

Hogeschool TIO houdt jaarlijks een enquête onder de docenten en de overige medewerkers over de tevredenheid onder hen. Zowel binnen de vestigingen als binnen de vakgroepen vinden vergaderingen plaats waarin de docenten over de organisatie en de inhoud van de opleiding van gedachten wisselen. Hogeschool TIO kent ook een Raad van Advies van Docenten. Van elke vestiging heeft één docent daarin zitting. Alle docenten kunnen anoniem punten naar voren brengen. Tweemaal per jaar spreekt deze raad met de directie van de hogeschool over personeelsbeleid en arbeidsverhoudingen.

De hogeschool heeft een werkveldadviescommissie. Daarin hebben vertegenwoordigers van het voor de opleiding relevante werkveld zitting. Zij geven input over de aansluiting van de opleiding op de eisen van het werkveld.

De hogeschool organiseert evenementen voor alumni, houdt de alumni op de hoogte van de ontwikkelingen en tracht de contacten tussen de hogeschool en de alumni en tussen de alumni onderling te versterken.

Overwegingen

De opleiding zorgt naar het oordeel van het panel voor voldoende inbreng van de verschillende geledingen in de kwaliteitszorg. Zowel de studenten, de docenten, het werkveld als de alumni zijn daarin vertegenwoordigd.

De opleiding beschikt over een goed functionerende examencommissie en een goed functionerende opleidingscommissie.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.9 Toetsing

3.9.1 Standaard 15

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

De toetsing en beoordeling binnen de opleiding vinden plaats in overeenstemming met het handboek examinering waarin de processen zijn beschreven.

De opleiding werkt met een toetsplan waarin staat welke eindkwalificaties en prestatie-indicatoren wanneer worden getoetst.

De opleiding zet binnen de vakken verschillende toetsvormen in. De meest voorkomende zijn schriftelijke tentamens en opdrachten. De toetsvorm bij de stages is een stagerapport, inclusief een verslag van de persoonlijke ontwikkeling op de vooraf afgesproken competenties.

De toetsing op de verschillende vestigingen is identiek en vindt op hetzelfde moment plaats. Dat geldt zowel voor de schriftelijke tentamens als voor de opdrachten die de studenten dienen in te leveren.

De toetsen worden opgesteld door een docent in de functie van constructeur. Deze constructeur stelt de toets op met een toetsmatrijs. In de toetsmatrijs wordt de relatie gelegd tussen de leerdoelen en de toetsvragen waardoor duidelijk is dat alle leerdoelen in de toets aan bod komen. Een andere docent in de rol van vaststeller leest de toets tegen en stelt vast of de toets naar behoren is. Daarna vindt nog een onderwijskundige controle plaats door één van de onderwijskundigen van Hogeschool TIO. Van elke toets worden drie versies gemaakt, met het oog op de herkansingen. Bij elke toets levert de constructeur een antwoordmodel mee aan de hand waarvan de docenten het gemaakte werk nakijken.

Na de toetsen vindt een analyse van de cijfers plaats om na te gaan of beoordelaars juist, te mild of te streng hebben beoordeeld. De uitslagen van de toetsen moeten binnen tien werkdagen aan de studenten kenbaar gemaakt worden.

Het proces van het uitvoeren van het afstudeerproject begint met de goedkeuring van het plan van aanpak. Zoals onder standaard 2 al gezegd, hebben de studenten verschillende mogelijkheden om het afstudeerproject vorm te geven. De afstudeerscriptie wordt door drie beoordelaars nagekeken, zijnde twee docenten en één externe beoordelaar. Alleen als alle drie beoordelaars een 6,0 of hoger geven, is de student geslaagd. De externe beoordelaar waarborgt ook de eenvormigheid in de beoordeling, omdat deze alle scripties van de hogeschool beoordeelt.

Overwegingen

Het panel acht het toetsbeleid in de vorm van onder meer het handboek examinering verantwoord opgezet en uitgevoerd.

Het toetsplan waarborgt dat alle eindkwalificaties en prestatie-indicatoren binnen de opleiding worden getoetst. De verschillende toetsvormen sluiten aan op de leerdoelen. De processen van constructie, vaststelling en beoordeling van de toetsen zijn degelijk.

Het proces en de beoordeling van de afstudeerscriptie waarborgt het gewenste niveau van deze scripties.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.10 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen

3.10.1 Standaard 16

De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar.

Bevindingen

De opleiding heeft de studenten die aan de opleiding beginnen, een garantie gegeven dat zij de opleiding kunnen afronden.

De opleiding verwacht tussen 50 en 100 studenten die voor deze opleiding zullen kiezen.

Het break-evenpunt tussen inkomsten en uitgaven voor de opleiding ligt op ongeveer 2 tot 3 studenten per vestiging. De Engelstalige opleiding gaat op twee vestigingen van start.

Hogeschool TIO beschikt over voldoende financiële middelen om de investeringen die nodig zijn voor de opleiding, te financieren.

Overwegingen

Het panel heeft de schriftelijke bevestiging van de afstudeergarantie van de opleiding gelezen.

Gezien de verwachte instroom aan studenten, kan de opleiding financieel op verantwoorde wijze opgezet en uitgevoerd worden. De break-even analyse die het panel kon inzien komt als verantwoord over. De hogeschool kan de vaste kosten dekken en de variabele kosten zijn met flexibiliteit beheersbaar. De aanzienlijke collegegelden maken dat de voorgenomen opleiding reeds bij beperkte studentenaantallen uit de variabele kosten kan komen.

De financiële mogelijkheden van Hogeschool TIO zijn voldoende om de investeringen voor deze opleiding te financieren.

Conclusie

Op grond van de bovenstaande bevindingen en overwegingen beoordeelt het panel deze standaard als voldoende.

3.11 Toedeling aan CROHO-domein

De instelling heeft de nieuwe opleiding ingedeeld in het domein economie (f) van het Croho. Het panel volgt deze indeling.

3.12 Algemene conclusie over de kwaliteit van de opleiding

De kwaliteit van de nieuwe opleiding is voldoende. Het panel heeft zonder bedenkingen alle standaarden als voldoende beoordeeld en komt om die reden tot de conclusie dat de kwaliteit van de voorgestelde opleiding als geheel als voldoende kan worden beoordeeld.

4 Overzicht oordelen

Onderwerp	Standaarden	Oordeel
1 Beoogde eindkwalificaties	1. De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	V
2 Programma	2. De oriëntatie van het programma waarborgt de ontwikkeling van vaardigheden op het gebied van wetenschappelijk onderzoek en/of de beroepspraktijk	V
	3. De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	4. De vormgeving van het programma zet aan tot studeren en biedt studenten de mogelijkheid om de beoogde eindkwalificaties te bereiken	V
	5. Het programma sluit aan bij de kwalificaties van de instromende studenten	V
	6. Het programma is studeerbaar	V
	7. De opleiding voldoet aan wettelijke eisen met betrekking tot de omvang en de duur van het programma	V
	3 Personeel	8. De opleiding beschikt over een doeltreffend personeelsbeleid
9. Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma		V
10. De omvang van het personeel is toereikend voor de realisatie van het programma		V
4 Voorzieningen	11. De huisvesting en de materiële voorzieningen zijn toereikend voor de realisatie van het programma	V
	12. De studiebegeleiding en de informatievoorziening aan studenten bevorderen de studievoortgang en sluiten aan bij de behoefte van studenten	V
5 Interne kwaliteitszorg	13. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen	V
	14. Bij de interne kwaliteitszorg zijn de opleidings- en examencommissie, medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken	V
6 Toetsing	15. De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing	V
7 Afstudeergarantie en financiële voorzieningen	16. De instelling geeft aan studenten de garantie dat het programma volledig kan worden doorlopen en stelt toereikende financiële voorzieningen beschikbaar	V
Algemene conclusie		V

V = voldoende O = onvoldoende VOV = voldoende onder voorwaarden

Bijlage 1: Samenstelling panel

Het panel voor de toetsing van deze opleiding was als volgt samengesteld.

– Voorzitter: prof. dr. P. Vanden Abeele, hoogleraar emeritus, Katholieke Universiteit Leuven;

Leden:

– dr.ir. H. Kievit directeur Nyenrode Center for Entrepreneurship;

– A. van Noort MScMC, directeur Visscher & Van Noort;

– Student-lid: F. van Heest, student geschiedenis Universiteit van Amsterdam.

Prof.dr. P. Vanden Abeele is professor emeritus (Marketing/Economic Psychology) at the Katholieke Universiteit Leuven, where he was active in research and education in the Faculty of Economics and Management and in the faculty of Psychology and served as chairman of the Business School and as dean of the Faculty. From 2001 to 2009 he was university vice-president, in charge of the undergraduate campus at Kortrijk, Belgium and of the relations of the university with its associated institutions of higher education in Flanders and in Northern France. He holds master degrees in Quantitative Applied Economics, in Psychology and in Statistics and a PhD in Marketing from Stanford University. His research and publications cover and combine this spectrum of disciplines. He held and holds board/trustee positions in academic and business organizations in several countries, and academic positions at EIASM, Marketing Science Institute, UCLA, American University, in Eastern Europe, Asia, Africa and Latin America. He participated in several audits of education and of research in Dutch institutions of higher education.

Arjetta van Noort (1973) is mede-eigenaar van onderwijsadviesbureau Visscher & Van Noort Educational Services. Ze heeft achtereenvolgens de studies Personeel en Arbeid (Saxion hogeschool), Nederlandse taal- en letterkunde (Universiteit Leiden) en de master Management Consultancy (RSM) gedaan. Van 1998 tot 2005 was mevrouw Van Noort bij LOI werkzaam als businessunit manager, waar ze in de rol van opleidingsmanager verantwoordelijk was voor de kwaliteit en actualiteit van vele uiteenlopende hbo-opleidingen. Sinds 2005 is zij als zelfstandig adviseur actief op het gebied van (hoger)onderwijs en kwaliteitszorg. Tot 2009 deed ze dit als ZZP'er, daarna werd ze medeoprichter en -eigenaar van Visscher & Van Noort Educational Services. Arjetta heeft bij een grote variatie van opleidingen als visitatiepanellid opgetreden, voornamelijk in de rol van secretaris maar ook als extern deskundige onderwijs. Tevens adviseert en begeleidt ze onderwijsinstellingen die een accreditatieaanvragen. In het verleden was Arjetta onder andere lid van de Ledenraad en regiobestuurslid van de omroepvereniging TROS. Naar aanleiding van haar masterthesis over conflicthantering heeft zij in vakbladen gepubliceerd, waaronder Tijdschrift voor Coaching en Management en Consulting. Tevens is zij gecertificeerd A-secretaris (NVAO).

Henk Kievit (1971) is directeur van het Center for Entrepreneurship & Stewardship op Nyenrode Business Universiteit. Tevens doceert hij hier op het gebied van social venturing entrepreneurship en maatschappelijk ondernemen in degree en executive managementprogramma's. Daarnaast is hij verbonden aan de Christelijke Hogeschool Ede bij de opleiding bedrijfskunde/MER aan de academie Mens en Organisatie op het gebied van duurzaam ondernemen. Na zijn opleiding economie aan Wageningen Universiteit werkte hij in het internationale bedrijfsleven in diverse management functies. Vervolgens

werd hij algemeen secretaris van het bestuur van de Noaber Foundation, een privaat maatschappelijk investeringsfonds. Vanaf 2005 is hij vanuit Dokifath b.v. werkzaam als zelfstandig adviseur voor strategische vraagstukken, business development en marketing ten behoeve van (familie)bedrijven, maatschappelijke organisaties en filantropische instellingen.

Frans van Heest studeert sinds 2012 aan de masteropleiding Nieuwste Geschiedenis van de Universiteit van Amsterdam, nadat hij eerder de bacheloropleiding Geschiedenis aan deze universiteit had voltooid. Naast zijn studie was de heer Van Heest onder andere bestuurslid bij de ASVA studentenunie, lid van de huisvestingscommissie van ASVA studentenunie en lid van de raad van toezicht van het cultureel centrum van de Universiteit van Amsterdam.

Alle panelleden en de secretaris hebben een onafhankelijkheids- en onpartijdigheidsverklaring ingevuld en ondertekend.

Het panel werd bijgestaan door J.W.M. Meijer, beleidsmedewerker NVAO, procescoördinator en drs. W.J.J.C. Vercouteren RC, secretaris.

Bijlage 2: Programma locatiebezoek

Het panel heeft een bezoek gebracht aan de locatie op 25 april 2012

Locatie: Amsterdam

Programma

08.30 uur – 09.30 uur	Ontvangst en overleg panel (besloten)
09.30 uur – 10.30 uur	Gesprek met vertegenwoordigers instellingsbestuur en opleidingsmanagement
M. Dühler (directeur/eigenaar), G. van der Meer (commercieel manager), E. Kanger (hoofd automatisering en kwaliteitsforum), M. Naberman (vestigingsmanager Amsterdam), I. Alssema (vestigingsmanager Hengelo), M. Hevink (hoofd opleidingen en kwaliteitsforum)
10.45 uur – 11.30 uur	Gesprek met docententeam
K. Stek (docent en afstudeercoach en docent adviesraad), M. van Vliet (docent), M. Klamer (docent), D. de Vries (docent), M. Arnoldy (docent en afstudeercoach)
11.30 uur – 11.45 uur	Gesprek met lectoren en onderwijskundige
M. Jongepier (lector Cultural Dynamics), M. van Reijssen (lector en docent e-Commerce), E. Osterloh (onderwijskundige)
11.45 uur – 12.15 uur	Gesprek met begeleiders
M. Timmer (studieloopbaanbegeleider), I. Vissers (studieloopbaanbegeleider), K. Sniijders (internationalisering), K. Steijger (docent en afstudeercoach)
12.15 uur – 12.35 uur	Bezoek aan voorzieningen (rondleiding pand)
12.35 uur – 13.30 uur	Lunch en documentenonderzoek panel (besloten)
13.30 uur – 14.00 uur	Gesprek met vertegenwoordigers van het werkveld
J. van Duivenbode (Deloitte Tax Compliance, lid werkveldadviescommissie), J. Koppers (Lucas Bols, lid werkveldadviescommissie), L. Kruitwagen (Genootschap voor Eventmanagers, lid werkveldadviescommissie)
14.00 uur – 14.30 uur	Gesprek met vertegenwoordigers examencommissie
P. Wijers (docent), Ch. van den Broek (docent), P. Janssen (docent), N. Winters (onderwijskundige), M. Hevink (hoofd opleidingen), R. Lentze (docent)

- 14.30 uur – 15.00 uur Gesprek met studenten
P. Bolle (derdejaars student Hotel- en Eventmanagement), L. de Grood (eerstejaars student Internationaal Toeristisch Management, Engelstalig), S. Krams (tweedejaars student Hotel- en Eventmanagement en lid studentenoverleg), D. Kraup (tweedejaars student Hotel- en Eventmanagement en lid studentenoverleg)
- 15.00 uur – 16.45 uur Overleg panel (besloten)
- 16.45 uur – 17.30 uur Beknopte terugkoppeling door voorzitter aan opleiding
M. Dühler (directeur/eigenaar), G. van der Meer (commercieel manager), E. Kanger (hoofd automatisering en kwaliteitsforum), M. Naberma (vestigingsmanager Amsterdam), I. Alssema (vestigingsmanager Hengelo), M. Hevink (hoofd opleidingen en kwaliteitsforum)

Bijlage 3: Overzicht van bestudeerde documenten

Informatiedossier opleiding/instelling

- Informatiedossier ten behoeve van een toets nieuwe opleiding van hbo bachelor International Business Management van Hogeschool TIO
- Organisatieschema
- Domeincompetentieset
- Framework Competencies IBMS
- Competentieprofiel IBM
- Adviesorganen
- Dublin descriptoren
- Schema's programma's
- Leerlijnen en lestabel
- Studiewijzers eerstejaars vakken
- Education and examination Regulation International Business Management
- Functievereisten voor docenten
- Samenvatting van beoogde medewerkers die voor IBM worden ingezet
- Antwoorden van opleiding op schriftelijke vragen van panel

Documenten beschikbaar gesteld tijdens locatiebezoek

- Studiegids 2012/2013 HBO
- Study Guide 2012/2013 Bachelor
- Notulen Werkveldadviescommissie
- Notulen Werkgroep externe legitimering
- Referenties
- Competentiematrix
- Studiemateriaal per studiejaar
- Internationalisering
- Lectoraten
- Minor-gids
- Stage
- Toelatingsbeleid
- Notulen Raad van schooldecanen
- Lestabel IBM
- Functiebeperkingenbeleid
- Huishoudelijk Reglement
- Gesprekscyclus
- Notulen Raad van advies van docenten
- Convenant NRTO en OCW
- Trainingen
- Taakverdeling vestigingen
- Beoordelingssystematiek
- Plattegronden van de vestigingen
- Gespreksverslagen studiebegeleiding
- Schoolkranten en nieuwsbrieven
- ISO rapporten en certificaat
- Handboek Kwaliteitszorg

- Materiaal kwaliteitsforum
- Beoordelingssystematiek vestigingen
- Resultaten NSE-enquête
- Onderwijsjaarverslag
- Voorbeelden Tio-enquêtes
- Resultaten Tio-enquêtes
- Notulen Managementteam
- Notulen Examencommissie
- Notulen Clustervergaderingen
- Notulen Opleidingscommissie
- Notulen Kernteams
- Notulen Studentenvertegenwoordigersoverleg
- Handboek Examinering
- Reglement Examencommissie
- Tentamenjaarplanning
- Bewijsstukken borging kwaliteit toetsing
- Vestigingsgidsen
- Afdelingsplannen
- Strategische agenda
- Break-even berekening nieuwe opleiding
- Budgettering

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

ba	bachelor
EC	studiepunten volgens European Credit Transfer System
hbo	hoger beroepsonderwijs
ma	master
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
wo	wetenschappelijk onderwijs

Het paneladvies is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op uitgebreide toetsing van de nieuwe opleiding hbo bachelor International Business Management van Hogeschool TIO.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 30
F 31 70 312 23 01
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer: 000036